

Langnese-Iglo GmbH
mot
Europeiska gemenskapernas kommission

”Konkurrens — Exklusiva inköpsavtal för glass — Relevant marknad —
Eventuella hinder för tredje mans tillträde till marknaden —
Handel mellan medlemsstaterna — Administrativt besked om avskrivning —
Gruppundantag — Lagenligheten av att återkalla undantaget —
Förbud mot att ingå exklusiva avtal i framtiden”

Förstainstansrättens dom (andra avdelningen i utökad sammansättning) av den 8
juni 1995 II - 1539

Sammanfattning av domen

1. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Anmälan — Kommissionens beslut om avskrivning — Juridisk karaktär — Senare inledning av ett förfarande avseende överträdelse — Villkor*
(Rådets förordning nr 17)
2. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Konkurrensbegränsning — Märkbar effekt — Räckvidden av meddelandet om avtal av mindre betydelse*
(EEG-fördraget, artikel 85.1)

3. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Konkurrensbegränsning — Exklusiva inköpsavtal — Kriterier för bedömning — Möjlighet att inträda på marknaden — De omtvistade avtalen bidrar i väsentlig mån till en eventuell avskärmning av marknaden till följd av förekomsten av ett stort antal likartade avtal*
(EEG-fördraget, artikel 85.1)
4. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Påverkan av handeln mellan medlemsstaterna — Kriterier — Nät av exklusiva avtal som omfattar en medlemsstats hela territorium*
(EEG-fördraget, artikel 85.1)
5. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Påverkan av handeln mellan medlemsstaterna — Begrepp — Hinder för gränsöverskridande leveranser inom en företagskoncern — Omfattas*
(EEG-fördraget, artikel 85.1)
6. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Konkurrensbegränsning — Nät av exklusiva avtal — Avtalsnätets verkan och dess förenlighet med konkurrensreglerna i fördraget skall bedömas med hänsyn till samtliga enskilda avtal*
(EEG-fördraget, artikel 85.1)
7. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Förbud — Gruppundantag — Exklusiva inköpsavtal — Förordning nr 1984/83 — Avtal som förlängs underförstått och som kan löpa under mer än fem år — Omfattas inte av undantag*
(Kommissionens förordning nr 1984/83, artikel 3 d)
8. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Förbud — Gruppundantag — Exklusiva inköpsavtal — Förordning nr 1984/83 — Återkallande av undantag om det saknas effektiv konkurrens eller om andra leverantörers tillgång till olika försäljningsställen försvåras i betydande grad — Lagenlighet*
(EEG-fördraget, artikel 85.3 b; kommissionens förordning nr 1984/83, artikel 14 a och b)
9. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Förbud — Gruppundantag — Exklusiva inköpsavtal — Förordning nr 1984/83 — Återkallande av undantag — Villkor — Nödvändigt att fastställa att de förhållanden som låg till grund för undantaget har ändrats i något väsentligt avseende — Föreligger inte*
(EEG-fördraget, artikel 85.3; rådets förordning nr 17, artikel 8.3 a och förordning nr 19/65, artikel 7; kommissionens förordning nr 1984/83, artikel 14)

10. *Konkurrens — Avtal, beslut och samordnade förfaranden — Förbud — Undantag — Villkor — Förbättring av produktionen eller distributionen av varor — Bedömning som tar hänsyn till allmänintresset och inte till avtalsparternas intressen*
(EEG-fördraget, artikel 85.3)

11. *Konkurrens — Administrativt förfarande — Kommissionens skyldigheter — Uppgifter riktade till det företag som har upprättat ett nät av exklusiva avtal som är oförenligt med konkurrensreglerna om att vissa avtal kan bibehållas då de har en obetydlig verkan — Föreligger inte*
(Rådets förordning nr 17)

12. *Konkurrens — Administrativt förfarande — Upphörande av överträdelser — Kommissionens befogenhet — Förbud mot att ett företag ingår exklusiva avtal i framtiden — Omfattas inte — Saknar rättslig grund — Strider mot principen om likabehandling*
(EEG-fördraget, artikel 85.3; Rådets förordning nr 17, artikel 3; Kommissionens förordning nr 1984/83, artikel 14)

1. Ett administrativt besked, genom vilket kommissionen underrättar ett företag som har anmält en modell för leveransavtal ingångna med detaljhandlare om att den mot bakgrund av tillgängliga uppgifter inte finner något skäl att ingripa med avseende på nämnda avtal och att ärendet därför kan avskrivas, utgör varken ett icke-ingripandebesked eller ett beslut om tillämpning av artikel 85.3 i fördraget, såsom avses i artiklarna 2 och 6 i förordning nr 17, eftersom beskedet inte har utfärdats enligt bestämmelserna i denna förordning. Det hindrar dock inte kommission från att, i samband med ett klagomål som måste utredas, med stöd av sitt förbehåll inleda ett förfarande för bedömning av dessa avtals förenlighet med konkurrensreglerna, om den finner att vissa av de rättsliga eller faktiska förhållanden

som låg till grund för dess första bedömning har ändrats väsentligt.

2. Ett nät av exklusiva inköpsavtal kan inte automatiskt hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen på ett märkbart sätt av den enda omständigheten att de trösklar som avses i kommissionens meddelande om avtal av mindre betydelse har överskridits. Det är fullt möjligt att avtal mellan företag som överskrider de angivna trösklarna i vissa fall bara obetydligt påverkar handeln mellan medlemsstaterna eller konkurrensen och därför inte faller under bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget.

3. För att utröna om de exklusiva inköpsavtalen faller under förbudet i artikel 85.1 i fördraget, måste det utredas om alla de liknande avtal som har ingåtts på den relevanta marknaden, samt de övriga omständigheter som ingår i dessa avtals ekonomiska och rättsliga sammanhang, visar att avtalen har till kumulativ verkan att tillträdet till marknaden stängs för nya inhemska och utländska konkurrenter. Om så inte är fallet, kan de enskilda avtal som ingår i avtalsnätet inte skada konkurrensen på det sätt som avses i nämnda artikel. Om det däremot visar sig att marknaden är svårtillgänglig, bör det utvärderas i vilken utsträckning de omtvistade avtalen bidrar till den kumulativa verkan, med beaktande av att det bara är de avtal som i väsentlig mån bidrar till en eventuell avskärmning av marknaden som är förbjudna.
4. Ett avtal mellan företag skall kunna anses påverka handeln mellan medlemsstaterna enligt artikel 85.1 i fördraget, om det på grundval av samlade objektiva faktiska och rättsliga omständigheter är möjligt att med en tillräcklig grad av sannolikhet förutse att avtalet kan ha en direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell inverkan på handeln mellan medlemsstaterna, och det på ett sätt ger skäl till farhågor för att förverkligandet av en inre marknad mellan medlemsstaterna skulle kunna hindras. Den kumulativa verkan som följer av att ett nät av exklusiva avtal omfattar en medlemsstats hela territorium och täcker över 30 procent av den relevanta marknaden, kan i detta avseende hindra konkurrenter från andra medlemsstater att tränga in på marknaden och därmed stärka avskärmningen av den inhemska marknaden. Härigenom hämmas den ekonomiska integration som är fördragets syfte.

Vid bedömningen av vad ett nät av exklusiva avtal har för inverkan på tillträdet till marknaden måste hänsyn tas till det antal försäljningsställen som genom avtal är bundna till tillverkarna i förhållande till de detaljhandlare som inte är det, de kvantiteter som omfattas av dessa åtaganden och proportionen mellan dessa kvantiteter och de som avsätts av obundna detaljhandlare. Det bör dessutom beaktas att den grad av bundenhet som följer av sådana nät, hur betydelsefull den än är, bara är en omständighet bland andra i det ekonomiska och rättsliga sammanhang utifrån vilket bedömningen skall göras.

5. Om ett nät av exklusiva avtal som upprättats på en medlemsstats territorium kan hindra importen från en annan medlemsstat, innebär inte den omständigheten att denna import utgörs av leveranser mellan olika delar av samma företagskoncern att en tillämpning av artikel 85.1 i fördraget kan uteslutas.

6. Bedömningen av hur ett nät av likartade exklusiva avtal som en leverantör har upprättat på marknaden påverkar konkurrensen, samt vad detta har för följder vid tillämpningen av artikel 85 i fördraget, skall omfatta alla de enskilda avtal som nätet består av.
7. De exklusiva inköpsavtal som förlängs underförstått och som kan löpa under mer än fem år skall anses vara ingångna på obestämd tid, och de kan således inte vara föremål för tillämpning av det gruppundantag som i förordning nr 1984/83 föreskrivs för vissa grupper av exklusiva inköpsavtal.
8. Artikel 14 i förordning nr 1984/83 om gruppundantag för vissa grupper av exklusiva inköpsavtal — i vilken det föreskrivs a) en möjlighet att återkalla ett undantag om de varor som omfattas av avtalet inte är utsatta för effektiv konkurrens och b) samma möjlighet om det i betydande grad försvåras för andra leverantörer att få tillgång till de olika distributionsleden — är i överensstämmelse med artikel 7 i förordning nr 19/65, enligt vilken kommissionen kan bestämma att en förordning om gruppundantag inte skall tillämpas om den konstaterar att avtalen eller de samordnade förfarandena har vissa verkningar som är oförenliga med villkoren i artikel 85.3 i fördraget. Det är nämligen enligt sistnämnda bestämmelse uteslutet att förklara att förbudet artikel 85.1 inte skall tillämpas på avtal som ger företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av varorna i fråga.
9. Artikel 7 i förordning nr 19/65 kan inte tolkas som att kommissionen vid utövandet av sin befogenhet enligt artikel 14 i förordning nr 1984/83, i fråga om gruppundantag för vissa grupper av exklusiva inköpsavtal, måste iaktta villkoret i artikel 8.3 a i förordning nr 17 så att den bara kan återkalla ett gruppundantag om de förhållanden som låg till grund för undantaget har ändrats i något väsentligt avseende.
10. Förbättringen av produktionen eller distributionen av varor — som i artikel 85.3 uppställs som det första av de fyra villkor som samtidigt skall vara uppfyllda för att det skall vara möjligt att bevilja undantag

Detta villkor gäller nämligen återkallandet av formella beslut som har fattats med stöd av artikel 85.3 i fördraget och behöver inte tillämpas när kommissionen återkallar ett gruppundantag.

för ett avtal mellan företag som är förbjudet enligt punkt 1 — kan inte anses liktydlig med alla de fördelar som parterna genom avtalet kan uppnå inom sin produktions- eller distributionsverksamhet. Det krävs att det med hänseende på allmänintresset kan konstateras att avtalet har väsentliga objektiva fördelar som kompenserar de nackdelar som det medför för konkurrensen.

11. När kommissionen inom ramen för ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i fördraget finner att det nät av exklusiva inköpsavtal som ett företag har upprättat strider mot förbuden i punkt 1 i samma artikel, och att gruppundantaget enligt förordning nr 1984/83 avseende denna typ av avtal därför skall återkallas, är den inte tvungen att ange vilka av alla de avtal som ingår i nätet som inte i väsentlig mån bidrar till den eventuella kumulativa verkan som framkallas av likartade avtal på marknaden.

12. Kommissionen saknar befogenhet att förbjuda ett företag som har ålagts att

avskaffa sitt exklusiva avtalsnät att i framtiden ingå nya avtal av samma slag. Det finns nämligen inte någon rättslig grund för en sådan befogenhet, vare sig i artikel 85.1 i fördraget, som inte innehåller något principförbud mot sådana avtal, i artikel 3 i förordning nr 17 enligt vilken kommissionen bara kan förbjuda befintliga kontrakt eller i artikel 14 i förordning nr 1984/83 enligt vilken det endast är möjligt att återkalla gruppundantag för exklusiva inköpsavtal vars genomförande har visat sig få verkningar som är oförenliga med de villkor som uppställs i artikel 85.3 i fördraget.

Det skulle dessutom strida mot principen om likabehandling, som är en av gemenskapsrättens grundläggande principer, att för vissa företag utesluta en framtida tillämpning av en förordning om gruppundantag, medan andra företag skulle kunna fortsätta att ingå sådana exklusiva inköpsavtal som förbjuds i beslutet. Ett sådant förbud skulle kunna vara till men för vissa företags ekonomiska frihet och i strid med fördragets målsättning skapa en snedvriden konkurrens på marknaden.